До поки триває світло

Вперше було опубліковано в Novel Magazine, April 1924.

Переклав Герасимчук В.Д

Під немилосердним палючим африканським сонцем їхав легковий автомобіль Ford, раз по разу здригаючись на вибоїнах. Наскільки сягав зір з обох боків так званої дороги тягнулася нерівна лінія чагарників та дерев, забарвлена в зелений та жовтий колір. Панувала тиша, лише інколи було чути крик якоїсь птахи. Раз дорогу перед машиною переповзла змія, переміщаючись з блискавичною швидкістю. Іншого разу з бушу гордо вийшов тубілець, позаду нього маячила дружина з немовлям за спиною та домашнім крамом на голові. С клунка стирчала навіть сковорідка, що дивом утримувала рівновагу в такий позиції.

Всі ті речі мало обходили Джорджа Кроз'є, його більше дратувала дружина, що не звертала на нього жодної уваги і мляво відповідала односкладовими словами.

"Все думає по того хлопця", — з гнівом подумав він. Саме таким чином йому натякають про першого чоловіка Дейдри Корз'є, що загинув у перший рік І Світової війни. Він був убитий під час військової кампанії в Східній Африці. Він крадькома позирнув на неї – чиста, гладка шкіра, доладна фігура. Певно вона була ще гарніша, коли в ті далекі дні в першому емоційному переляку на початку війни, дала згоду на заручини та весілля із струнким та засмаглим хлопцем наймення Тім Нугент.

Але він був мертвий, загинув з доблестю. І він, Джородж Кроз'є одружився на дівчині про яку мріяв. Вона теж кохала його, і як було інакше, коли він був готовий задовольнити її найдрібнішу примху, осипати грошима! Він самовдоволено згадав про останній подарунок для неї. Він мав дружні стосунки з одним директорів компанії Де Бірс,

що спеціалізувалась на видобутку та продажі алмазів. Завдяки цим зв'язкам він зумів дістати чудовий алмаз, що ще не потрапив на ринок. Алмаз не вражав розмірами, але мав вишуканий та рідкий янтарний відтінок. Діамант мав колір старого золота і зустрічався раз на сто років. А який погляд був у неї коли вона отримала подарунок! Всі жінки шаленіють від алмазів.

Сильний струс та необхідність міцно триматись за ручки обома руками змусили Джорджа Корз'є повернутися до реальності. Він вилаявся вже чотирнадцятий раз з дратівливістю людини, що має два роллс-ройса, але існує на задвірках цивілізації.

— Боже, що за дороги! Що за машина!, — гнівно промовив він, — Де та тютюнова плантація? Ми вже годину, як виїхали з Булавайо

— Загублені в Родезії, — промовили Дейдра між двома стрибками.

Але чорношкірий водій сповістив чудову новину. Ціль їхньої поїздки знаходилась за наступним поворотом.

Управитель плантацією, містер Уолтер, шанобливо чекав їх на веранді. В об'єднаній тютюновій компанії з повагою ставилися до Джорджа Корз'є. Він представив свою падчеркою, яка провела Дейдру через прохолодний затемнений зал до спальні, де вона змогла зняти вуаль. Дейдра дуже дбала про захист шкіри при автомобільних поїздках. Вона розстебнула шпильки у своїй неквапливій, витонченій манері, огледіла голі вибілені стіни кімнати. Не люкс, Дейдра, що любила комфорт, мов кішка сметану, здригнулася. На стіні висіла цитата з Біблії – "Яка користь людини, що здобуде весь світ, а свою душу занапастить?". Божий закон був обов'язковий для всіх. Дейдрі було приємно усвідомлювати, що це питання не відносилась до неї. Вона повернулася до мовчазного та сором'язливого гіда, мимохідь відмітила з невеликої зловтіхою дешеву вовняну тканину, що закривали широкі стегна. З тихим задоволенням її очі зупинилися на дорогому та

вишуканому платі із Франції. Гарний одяг, особливо коли він личив її, будив в ній акторку.

Два чоловіка чекали на неї.

— Оглядини фабрики, вас не втомить, місіс Кроз'е?

— Зовсім ні. Я ніколи не була на тютюновій фабриці.

Вони вийшли на Родезійський полудень

— Це саджанці, ми висаджуємо їх по мірі необхідності. Як ви бачите…

Монотонну мову управителя, перебивав голос її чоловіка з короткими запитаннями – вивіз, гербовий збір, проблеми з кольоровими робітниками. Вона перестала слухати.

Це була Родезія, земля яку любив Тім, де вони збиралися жити після закінчення війни. Як би ж він не загинув! Звичний сум охопив її від цієї думки. Два коротких місяці – ось все, що вони мали. Два місяці щастя, якщо щастям можна назвати суміш чуттєвості та болю. Чи була любов, коли-небудь щастям? Чи не піддавалось тисячам мукам її люблячe серце? Вона жила на повну в цей короткий період, але не знала миру. Чи хіба порівняти з тихим спокійним життям, повного дозвілля, яке вона вела зараз. Вперше вона зізналася, що можливо все вийшло на краще.

"Мені тут не сподобалося б жити. Я б не зуміла подарувати щастя Тіму. Я б розчарувала його. Джордж кохає мене, я його теж, він дуже добрий до мене. Лише варто подивитися на діамант, що він подарував мені нещодавно". Від думок про коштовність, її очі примружилися від задоволення.

— Тут ми нанизуємо листя.

І Уолтер завів їх до низької, довгої будівлі. На підлозі лежали величезні купи зеленого листя. Чорношкірі молодики в білих одежах сиділи навчіпочки, сортували їх за розмірами і нанизували за допомогою довгих голок в ряди. Вони працювали з веселою безтурботністю, жартували, сміючись, показували білі зуби.

— Йдемо звідси…

-

Вони знову вийшли на сонячне проміння, де висіло й висихало листя тютюну. Дейдра відчувала слабкий, майже непомітний аромат, що витав у повітрі.

Уолтер провів їх в інший сарай, де висушені листя піддавалися подальшій обробці. Тут було темно, зверху висіла темна маса, готова розсипатися в порох від дотику. Пахощі тютюну став сильніший і здавалось заполонив все навколо. Раптом незрозумілий страх охопив Дейдру, який змусив швидко вийти з грізної пахущої темноти на яскраве сонячне світло. Кроз'є помітив її блідість.

— У чому справа, дорога? Ти себе гарно почуваєш? Це певно сонце. Може краще ти не будеш супроводжувати нас на плантацію?

Уолтер був сама люб'язність й сказав, що місіс Кроз'є краще повернутися до будинку та відпочити. Він покликав чоловіка, що стояв трохи віддалік.

— Містер Арден – місіс Кроз'є. Місіс Кроз'є стало зле від жари. Арден, відведи її додому.

Моментально відчуття запаморочення пройшло. Дейдра попрямувала до проводжатого, ледве глянувши на нього.

— Дейдра!

Її серце зробило стрибок і зупинилося. Лише одна людина могла так пестливо вимовити її ім'я, з м'яким наголосом на першому складі. Вона обернулася і уважно подивилася на чоловіка поруч з нею. Він був майже чорний від засмаги, йшов накульгуючи, а щоку, що була обернена до неї спотворював довгий шрам. Але вона впізнала його!

— Тім!

Здавалось, що цілу вічність вони дивилися один на одного, онімілі та тремтячі. Невідома сили штовхнула їх в обійми один одного. Час вернувся до звичного ритму. Вони знову стояли нарізно і Дейдра, усвідомлюючи всю безглуздість, запитала:

— Ти не помер?

— Ні, вони спутали мене з іншим хлопцем. Я був тяжко поранений в голову, але зумів відповзти в буш. Я був без пам'яті багато місяців, дружне плем'я доглядало за мною. Нарешті я прийшов до тями і зумів повернутися до цивілізації.

Він промовчав.

— Ти була вже одружена декілька місяців.

Дейдра заплакала

— Ой, Тім зрозумій, будь ласка зрозумій! Було так жахливо, так самотньо – і бідність. Я не було готова бути бідною без тебе. Коли я залишилась сама, то не могла опиратися буденності.

— Все добре, Дейдра. Я розумію. Я знаю, що ти завжди тужила за матеріальним. Я зумів вирвати тебе з цього кола. Але вдруге …. Мої нерви нікуди не годяться, мав безліч переломів. Ти бачиш, що я ледве рухаюсь без милиць, і на завершення цей шрам.

Вона пристрасно зупинила його.

— Ти думаєш, що це мене турбує?

— Не знаю. Я був дурнем. Я вирішив, що лише гляну на тебе. Якщо ти маєш щасливий вигляд, якщо ти щаслива з Кроз'є, то я повинен лишатися мертвим. Я побачив тебе, коли ти виходила з великої машини. Ти мала накидку з соболів – річ, яку я не міг тобі купити, навіть якщо стер би руки від праці до кривавих мозолів. І ти … ти здавалась щасливою. Я не мав сили та мужності, віри в себе, які я мав до війни. Я лише пропащий та негодний чоловік і ледве зміг би утримувати тебе. Ти виглядаєш так прекрасно. Дейдра – ти королева серед жінок, і варта всього хутра, коштовностей, прекрасного одягу та інших розкішних речей, що Кроз'є осипає тебе. Потім…і біль бачити вас разом вирішила все. Всі хотіли, щоб я був мертвим і я залишуся мертвим.

— Як це боляче, — прошепотіла Дедра

— Це до біса боляче! Але я не звинувачую тебе. Ні, але це боляче

Вони замовкли. Потім Тім наблизив своє обличчя та поцілував її з новою ніжністю.

— Але тепер все скінчилась мила. Потрібно вирішити одну річ, як повідомити про все Кроз'є

— Ой. Я не думаю …

Вони швидко відсахнулася, побачивши як Кроз'є та управитель з'явилися на стежці. А потім швидко повернула голові та прошепотіла:

— Не роби нічого. Залиш все мені. Я повинна підготовити його. Де завтра я можу зустрітися з тобою?

Нугент подумав

— Я прийду в Булавайо. Знаєш кафе біля банку Стандарт? В три години там безлюдно.

Дедра коротко кивнула, перед тим як приєднатися до двох чоловіків. Злегка насупившись Тім Нугент провів її поглядом, щось в її поведінці спантеличило його.

Дейдра мовчала всю зворотну дорогу. Послався на легкий сонячний удар, вона розмірковувала про свої дії. Як вона скаже? Як він відреагує? Дивна апатія оволоділа нею, зростало бажання відкласти розмову, що найда лі. Завтра буде досить часу. І взагалі, до 3 годин дня багато часу.

Готель був незручний. Їхня кімната була на першому поверсі з вінками, що виходили у внутрішній дворик. Дейдра стояла, вдихаючи затхле повітря та гидливо поглядаючи на позбавлену смаку меблі. Вона думала про розкішні апартаменти Монктона серед соснового лісу. Коли покоївка нарешті залишила кімнату, вона повільно підійшла до скриньки з коштовностями. Золотистий алмаз лежав на її долоні. Стрімким жестом вона повернула коштовність до скриньки і ляснула кришкою. Завтра вона повинна поговорити з Джорджем.

Вона погано спала. Було важко дихати під тяжкими складками москітної сітки. Пульсуюча темрява відзивалась всюдисущим дзижчанням, якого вона боялась до смерті. Вона прокинулася млява та зблідла. Не можливо починати важливу розмову так рано!

Вона лежала в невеликій затишній кімнаті цілий ранок, відпочиваючи. Настання ленчу стало для неї шоком. Коли вони пили каву, Джордж Кроз'є запропонував проїхатися до парку Матобо.

— Маємо достатньо часу, якщо виїдемо одразу

Дейдра похитала головою, посилаючись на головний біль, подумала про себе: "Це вирішує справу. В цій справі не потрібно поспішати. Після всього, чи грає роль один день? Я все поясню Тому" Вона помахала на прощання Кроз'є, коли той поїхав на своєму Форді. Потім поглянула на годинник так повільно пішла на місце зустрічі.

В цей час в кафе не було нікого. Вони сіли за невеликий столик в кабінці та замовили незмінний чай, який п'ють в Південній Африці на протязі дня і ночі. Вони не сказали ні слова, поки офіціантка не принесла чай й не закрила рожеві фіранки. Потім Дейдра підняла голову і зустріла насторожений погляд.

— Дейдра, ти сказала йому?

Вона похитала головою, облизуючи губи, підшукуючи необхідні слова.

— Чому ні?

— У мене не було шансу, не було часу…

Її слова звучали непереконливо.

— Щось не те. Я підозрював ще учора. Сьогодні я упевнився. Дейдра, у чому справа?

Вона лише похитала головою.

— Якась є причина, чому ти не хочеш залишити Джорджа Кроз'є, чому ти не хочеш повернутися до мене. Яка причина?

Це було правдою. Вона усвідомила причину з пекучим соромом, справжню причину. Його очі пильно вивчали її.

— Ти не кохаєш його! Ні. Це щось інше.

Вона думала: "Хвилину і він все зрозуміє! Боже! Не дай йому докопатися до істини!"

Раптом його обличчя зблідло

— Дейдра, ти...ти вагітна?

Вона зрозуміла, що доля дала їй шанс. Чудовий шанс! Повільно, майже недумаючи, вона схилила голову. Вона чула його прискорене дихання, осиплий голос.

— Це все змінює. Не знаю. Ми повинні знайти інший спосіб вирішити питання

Він нахилився через стіл та взяв її руки в свої.

— Дейдра, моя дорога, ніколи не думай, жодної миті не думай, що ти в чомусь винна. Щоб не трапилось, пам'ятай по це. Я дам знати про себе, коли повернуся до Англії. Я боюсь цієї мандрівки, тому вирушу прямо зараз. Тільки пам'ятай, щоб не трапилось не звинувачуй себе.

Він підніс її долоні до своїх губ. Потім вона сиділа сама, дивлячись на незайману чашку чаю. І не дивно, перед внутрішнім зором стояла напис на білій стіні: "Яка користь людини, що здобуде весь світ, а свою душу занапастить?"

При поверненні Джорджу Кроз'є передали прохання не турбувати дружину. Покоївка сказати, що вона страждає на сильні головні болі.

О дев'ятій годин ранку він зайшов до її спальні. Його обличчя було похмуре. Дейдра сиділа на ліжку. Вона вигляділа блідою та виснаженою, але її очі сяяли.

— Джордж, я маю щось тобі сказати, щось дуже жахливе…

Він різко перервав її

— Ти чула. Я боявся, що це може тебе схвилювати.

— Схвилювати мене!?

— Ти говорила з тим бідним молодим хлопцем

Він побачив як вона схопилась за серце, її очі закрилися, і вона швидко промовила низьким голосом, який його дуже злякав:

— Я нічого не чула. Говори швидше

— Думаю..

— Говори!

— На тій тютюновій плантації. Хлопчина застрелив себе. Гадаю, що його зламала війна, все нерви. Бо жодного іншого раціонального пояснення.

— Він застрелився в тій темній кімнаті, де висить листя тютюну

Вона сказала ці слова голосом провидиці. Немов перед її мисленим поглядом постала пахуча темнота та фігура, що лежала долілиць з револьвером у руці.

— Боже, упевнений, що так. Ось чому ти була така дивна вчора. Все це дуже жахливо!

Дейдра не відповіла. Перед її очима постала інша картина – стіл з чаєм і жінку, що схилила голову, сприймаючи обман.

— Так, так. В усьому винна війна, — сказав Кроз'є, запалюючи трубку. Крик дружини змусив його здригнутися.

— Ні! Я не виношу цього запаху!

Він подивися на неї з приязним здивуванням

— Моя дорога дівчинко, ти не повинна нервувати. Зрештою ти не зможеш уникнути запаху тютюну. Ти зустрінеш його всюди.

— Так, скрізь!

-

Вона повільно посміхнулася кривою посмішкою і прошепотіла декілька слів, які він не розчув. Це були некролог на смерть Тіма Нугента: "До поки триває світло, я буду пам'ятати, і в темряві я не забуду".

Її погляд слідкував за висхідними спіралями диму, і тихо повторювала: "Скрізь, скрізь…"